

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 583/2022-14

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Ladislava Dudíša a zo sudcov Libora Duřu (sudca spravodajca) a Miroslava Duriřa v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej spoločnosťou JUDr. Michal Krutek, s. r. o., Hlavná 11, Trnava, IČO 47 254 581, za ktorú koná advokát a konateľ JUDr. Michal Krutek, proti postupu a rozhodnutiam Sociálnej poisťovne č. 945 822 7647 0 zo 17. júla 2017, z 30. júla 2020 a 13. mája 2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 26. mája 2022 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) rozhodnutiami Sociálnej poisťovne zo 17. júla 2017, z 30. júla 2020 a 13. mája 2022 (ďalej aj „napadnuté rozhodnutia Sociálnej poisťovne“) vydanými v konaní č. 945 822 7647 0 (ďalej len „napadnuté konanie“). Sťažovateľka sa domáha aj vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Sociálnej poisťovne v napadnutom konaní a priznania jej finančného zadosťučinenia v sume 5 000 eur a náhrady trov právneho zastúpenia.

2. Sociálna poisťovňa – ústredie Bratislava v napadnutom konaní vydala 23. októbra 2015 rozhodnutie, ktorým sťažovateľke, počnúc 22. augustom 2012, priznala invalidný dôchodok. Proti tomuto rozhodnutiu podala sťažovateľka správnu žalobu, ktorou sa domáhala jeho preskúmania, a Krajský súd v Trnave (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č. k. 43 Sd 4/2016-52 z 9. februára 2017 žalobou napadnuté rozhodnutie zruřil a vec vrátil na ďalšie konanie. Následne vydala Sociálna poisťovňa – ústredie Bratislava druhé rozhodnutie 5. októbra 2017, ktoré bolo

taktiež na základe správnej žaloby podrobenej prieskumu krajského súdu a zrušené jeho rozsudkom z 9. marca 2020. Po vrátení veci na ďalšie konanie vydal generálny riaditeľ Sociálnej poisťovne 30. júla 2020 v poradí tretie rozhodnutie, ktoré krajský súd rozsudkom z 19. novembra 2021 opätovne zrušil. Ostatné rozhodnutie generálneho riaditeľa Sociálnej poisťovne z 13. mája 2022 (štvrté v poradí) napadla sťažovateľka ústavnou sťažnosťou.

II.

Argumentácia sťažovateľky

3. V ústavnej sťažnosti vyjadrila sťažovateľka svoju nespokojnosť s postupom Sociálnej poisťovne v napadnutom konaní a rozhodnutiami, ktoré v ňom boli vydané. V rámci odôvodnenia nielen chronologicky zhrnula doterajší priebeh napadnutého konania, ale aj podrobne uviedla dôvody zrušenia rozhodnutí vydaných správnym orgánom. Ako sama uvádza, „napriek tomu, že Krajský súd v Trnave vydal už 3 zrušujúce Rozsudky, predmetný spor trvá od 10.2015 a SP ako správny orgán je viazaná právnym názorom vysloveným v zrušujúcom rozhodnutí správneho súdu, tak rozhodnutia SP neustále trpia neodstrániteľnými a neprehliadnuteľnými vadami, ktoré vždy vyústia až do ich zrušenia. Obdobnými vadami, pre ktoré boli zrušené predchádzajúce 3 rozhodnutia SP trpí aj v poradí už štvrté rozhodnutie SP. Ku dnešnému dňu je tak cca 6r. a 6m., čo trvá spor medzi Sťažovateľkou a SP, ale je to aj cca 5r. a 3m. čo SP ignoruje záväzné právne názory Krajského súdu v Trnave v troch samostatných zrušujúcich rozsudkoch a opätovne aj v poradí štvrtom rozhodnutí SP sa nachádzajú závažné pochybenia, ktoré nevyhnutne vyústia do jeho zrušenia... Sťažovateľka a ani Krajský súd v Trnave pritom nenesú akúkoľvek vinu na tom, že predmetné konanie trvá už od 10.2015, resp. že Sťažovateľka je stále znova a znova nútená na základe nerešpektovania právneho názoru Krajského súdu v Trnave zo strany SP (opakovane vyjadrovaného v troch zrušujúcich rozsudkoch) obracať sa na Krajský súd v Trnave, za účelom ochrany jej práv a právom chránených záujmov.“. Napriek tomu, že „Sťažovateľka sa hodlá aj naďalej domáhať svojich práv v rámci správneho súdnictva, tak táto ochrana jej práv sa vzhľadom na popísaný postup a konanie SP ukázala ako neúčinná a nie je schopná zabezpečiť, aby SP rešpektovala a riadila sa právnym názorom Krajského súdu SR. Podanie ústavnej sťažnosti tak Sťažovateľka vníma ako jediný dostupný a zároveň účinný prostriedok nápravy. Ak by totiž SP nerešpektovala ani právny názor Ústavného súdu SR, tak by to znamenalo absolútnu svojvôľu nielen jej ako inštitúcie a správneho orgánu, ale aj osôb konajúcich za SP.“.

4. Priznanie finančného zadosťučinenia sťažovateľka odôvodňuje tým, že „z konania SP pociťuje neistotu, krivdu a úzkosť vyplývajúce zo situácie, keď ani správne súdy nie sú spôsobilými poskytnúť jej ochranu pred svojvôľou SP, ktorá sa zrejme rozhodla, že právne názoru správneho súdu v už troch zrušujúcich rozhodnutiach nemusí rešpektovať a riadiť a nimi. Predmetom uplatňovaného nároku je pritom invalidný dôchodok ako dávka potrebná pre každodenný dôstojný život Sťažovateľky... U Sťažovateľky z dôvodu svojho dlhodobo nepriaznivého zdravotného stavu (ktorý žiadnym spôsobom nezavinila), došlo poklesu schopnosti vykonávať zárobkovú činnosť a práve na vykrytie uvedeného rozdielu (Žalobkyňa bola uznaná za invalidnú v rozsahu 45%) jej bol priznaný invalidný dôchodok. Napriek trom zrušujúcim rozsudkom Krajského súdu v Trnave je ale Sťažovateľke vyplácaný invalidný dôchodok len v jeho časti, cca vo výške 1/4 celkovej sumy, na akú má podľa nášho názoru nárok.“.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

5. Predmetom ústavnej sťažnosti je vyjadrená nespokojnosť sťažovateľky s postupom a napadnutými rozhodnutiami Sociálnej poisťovne, keďže opakovane nerešpektuje právny názor krajského súdu pri rozhodovaní o výške jej invalidného dôchodku, v dôsledku čoho porušuje jej (v petite ústavnej sťažnosti označené) práva.

III.1. K porušeniu sťažovateľkou označených práv napadnutými rozhodnutiami Sociálnej poisťovne:

6. Vo vzťahu k tejto časti ústavnej sťažnosti ústavný súd konštatuje, že vzhľadom na princíp subsidiarity („ak... nerozhoduje iný súd“), ktorý vyplýva z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy, môže poskytnúť ochranu konkrétnemu právu alebo slobode, ktorých porušenie je namietané iba vtedy, ak sa ich ochrany fyzická osoba alebo právnická osoba nemôže domôcť v žiadnom inom konaní pred súdnymi orgánmi Slovenskej republiky.

7. Systém ochrany základných práv a slobôd zaručených ústavou a ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich zo záväznej medzinárodnej zmluvy je založený na princípe subsidiarity, ktorý určuje aj rozsah právomoci ústavného súdu pri poskytovaní ochrany základným právam a slobodám, resp. ľudským právam a základným slobodám vo vzťahu k právomoci všeobecných súdov (čl. 127 ods. 1 a čl. 142 ods. 1 ústavy), a to tak, že všeobecné súdy sú primárne zodpovedné za výklad a aplikáciu zákonov, ale aj za dodržiavanie základných práv a slobôd, resp. ľudských práv a základných slobôd (čl. 144 ods. 1 a 2 a čl. 152 ods. 4 ústavy). Všeobecné súdy sú tak ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť, a preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (II. ÚS 13/01, III. ÚS 336/2015, III. ÚS 248/2018).

8. Sťažovateľka mala možnosť domáhať sa preskúmania napadnutých rozhodnutí Sociálnej poisťovne, a to využitím v rozhodnom čase jej Správnym súdnym poriadkom priznanej správnej žaloby, čo aj využila. Podľa ústavného súdu správna žaloba predstavuje v okolnostiach danej veci účinný právny prostriedok, prostredníctvom ktorého bol následne krajský súd povinný vecne preskúmať napadnuté rozhodnutia, o čom svedčí aj skutočnosť, že dve z nich zrušil (rozhodnutia z 5. októbra 2017 a 30. júla 2020). Na tomto mieste je potrebné poukázať na skutočnosť, že sťažovateľka v odôvodnení a aj v petite ústavnej sťažnosti namieta porušenie svojich práv rozhodnutím správneho orgánu zo 17. júla 2017 (a uvádza ho ako v poradí druhé rozhodnutie správneho orgánu). Vychádzajúc z predloženého rozsudku krajského súdu č. k. 43 Sa 25/2019-122 z 9. marca 2020 (z ktorého sťažovateľka aj cituje), vyplýva, že ním bolo zrušené rozhodnutie Sociálnej poisťovne, ústredia z 5. októbra 2017 (ako rozhodnutie nadriadeného správneho orgánu), ktorému predchádzalo rozhodnutie prvostupňového správneho orgánu zo 17. júla 2017. Ani táto zrejma chyba v písaní na strane sťažovateľky nemá vplyv na to, že v prípade oboch týchto rozhodnutí mala sťažovateľka dostupné právne prostriedky na ich preskúmanie, ktoré aj využila (odvolanie proti rozhodnutiu prvostupňového správneho orgánu a správnu žalobu v prípade rozhodnutia nadriadeného správneho orgánu). Ostatné rozhodnutie generálneho riaditeľa Sociálnej poisťovne z 13. mája 2022 bolo podľa zistení ústavného súdu napadnuté správnu žalobou podanou sťažovateľkou a doručenou krajskému súdu 3. júna 2022 (na úmysel jej podania

sťažovateľka poukazuje už v ústavnej sťažnosti), o ktorej v čase rozhodovania ústavného súdu nebolo krajským súdom rozhodnuté.

9. V týchto okolnostiach je nepochybne naplnená ústavná podmienka na aktiváciu princípu subsidiarity podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, čo ústavnému súdu „odníma“ právomoc konať a rozhodovať o ochrane označených základných práv podľa ústavy a práva podľa dohovoru, ku ktorých porušeniu malo dôjsť napadnutými rozhodnutiami Sociálnej poisťovne, keďže o správnej žalobe sťažovateľky proti dvom z nich bol oprávnený a aj povinný rozhodnúť krajský súd (aj rozhodol dvomi zrušujúcimi rozsudkami) a na preskúmanie ostatného rozhodnutia z 13. mája 2022 je stále oprávnený a aj povinný krajský súd.

10. Na základe uvedeného ústavný súd konštatuje v zmysle § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) existenciu procesnej prekážky, ktorá bráni prerokovaniu tejto časti ústavnej sťažnosti, a to nedostatok právomoci ústavného súdu.

III.2. K porušeniu sťažovateľkou označených práv postupom Sociálnej poisťovne v napadnutom konaní:

11. Sťažovateľka namieta aj porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom Sociálnej poisťovne v napadnutom konaní.

12. V zmysle judikatúry ústavného súdu o zjavnej neopodstatnenosti ústavnej sťažnosti (návrhu) možno hovoriť predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi napadnutým postupom tohto orgánu a základným právom, ktorého porušenie sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takú možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 55/05, IV. ÚS 288/05).

13. Vec sťažovateľky bola v čase podania ústavnej sťažnosti ústavnému súdu (26. mája 2022) pred správnym orgánom právoplatne skončená, a to ostatným rozhodnutím generálneho riaditeľa Sociálnej poisťovne z 13. mája 2022, ktoré nadobudlo právoplatnosť 16. mája 2022. Sťažovateľka teda podala sťažnosť ústavnému súdu v čase, keď je konanie pred správnym orgánom právoplatne skončené, čo vylučuje, aby tento orgán porušoval v tejto časti označené práva (konať bez zbytočných prietáhov). Až právoplatným rozhodnutím o správnej žalobe o preskúmanie zákonnosti právoplatného rozhodnutia správneho orgánu, ktorým by bolo napadnuté rozhodnutie správneho orgánu (štvrté v poradí) opätovne zrušené a vec mu vrátená na ďalšie konanie, by sa otvorila možnosť potenciálneho posudzovania, resp. konštatovania porušovania označených práv sťažovateľky postupom správneho orgánu.

14. Ústavný súd, vychádzajúc z uvedeného, ústavnú sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

15. Predmetom ústavnej sťažnosti je aj v petite navrhované konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 46 ods. 1 ústavy postupom Sociálnej poisťovne v napadnutom konaní.

16. V nadväznosti na túto skutočnosť ústavný súd konštatuje, že v systematike ústavy sú primeraná celková dĺžka, rýchlosť, plynulosť a efektívnosť súdneho konania obsahom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, a nie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov nespadá pod ochranu čl. 46 ods. 1 ústavy, pokiaľ namietané porušenie tohto základného práva nedosahuje takú intenzitu, že s ohľadom aj na ďalšie konkrétne okolnosti daného prípadu by bolo možné uvažovať o odmietnutí spravodlivosti (napr. IV. ÚS 242/07).

17. Vychádzajúc z tejto časti ústavnej sťažnosti a jej príloh, ústavný súd konštatoval, že v danom prípade nezistil skutočností, na základe ktorých by bolo možné uvažovať o odmietnutí spravodlivosti, a teda aj o vyslovení porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy po prípadnom prijatí tejto časti ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie.

18. Ústavný súd pripúšťa, že postup Sociálnej poisťovne v napadnutom konaní, v ktorom boli už tri jej rozhodnutia zrušené krajským súdom, sa javí ako zdĺhavý, avšak nie je možné súhlasiť s tvrdením sťažovateľky, že „*podanie ústavnej sťažnosti tak Sťažovateľka vníma ako jediný dostupný a zároveň účinný prostriedok nápravy*“. Na situáciu, v ktorej sa ocitla sťažovateľka a ktorá spočíva v podstate v tom, že (podľa jej názoru) Sociálna poisťovňa odmieta rozhodnúť o výške jej invalidného dôchodku v súlade s právnym názorom všeobecných súdov (krajského súdu), dopadajú aj iné právne normy umožňujúce jej dosiahnuť ochranu jej práva v konaní pred všeobecnými súdmi. Zákon č. 514/2003 Z. z. o zodpovednosti za škodu spôsobenú pri výkone verejnej moci a o zmene niektorých zákonov v znení neskorších predpisov upravuje zodpovednosť štátu za škodu spôsobenú orgánmi verejnej moci pri výkone verejnej moci. Právomoc všeobecného súdu poskytnúť ochranu označených práv sťažovateľky (vrátane právomoci priznať jej náhradu škody a nemajetkovej ujmy) vylučuje právomoc ústavného súdu.

19. Po predbežnom prerokovaní ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky aj v tejto časti odmietol, a to podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

20. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľky v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. novembra 2022

Ladislav Duditš
predseda senátu